СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 300. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 24. грудня, 1929. VOL. XXXVII. No. 300. Jersey City, N. J., Tuesday, December 24, 1929. THREE CENTS.

МІЖСТЕЙТОВА ТОРГОВЕЛЬНА КОМІСІЯ ПРО ЗЛИТТЯ ЗАЛІЗНИЦЬ

ПРОПОНУЄ 21 СИСТЕМ, З ТОГО ПЯТЬ НА СХОДІ.

ВАШИНГТОН, 23. грудня. — По осьмилітніх нарадах Міжстейтова Торговельна Комісія предложила конгресови плян злиття залізниць. Комісія пропонує злити всі залізниці в 21 систем. На східні стейти пропонує пять систем. Проект не є обовязуючий. Тому вже пороблено заходи, щоби скликати наради представників ріжних залізничий ліній, щоби вислухати їх опінії. Справа та потягнеться ще довго, заки прийдуть до порозуміння.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ТКАЦЬКИЙ СТРАЙК.

СТРАЙКУВАТИМУТЬ ПІД ВЕСНУ. НА СТРАЙК ГОТОВО ВИЙТИ 25,000 ТКАЧІВ.

ПАТЕРСОН (Ню Джерзи), 23. грудня. — При самім замкненню конвенції Краевої юнії ткацьких робітників ухвалено страйк ткачів у березні по шовкових і бавовняних фабриках Петерсону, Алентавну, Скрентону, Вилкс Бері й по фабриках у стейтах Род Айленд і Конетикот.

Тасама юнія переводила в своїм часі страйки ткачів на Полудні.

ВИСИЛАЮТЬ МЕНШЕ РІЗДВЯНИХ КАРТОК.

ВАШИНГТОН, 23. грудня. — Заряд почти подає, що цього року висилка різдвяних карток з желаннями зменшилася на одну третину. Кажуть, що й це звязане з крахом на біржі. Люде щадять і на картках.

ГОВОРИТЬ З ЛІТАКА З КОРАБЛЕМ.

НЮ ЙОРК, 23. грудня. — На кораблі „Леваятані" пороблено недавно заходи, щоби можна було говорити з кораблем телефонічно, коли він на морі. А тепер вже пробували говорити з кораблем з літака. Спроба вдалася.

СУСПЕНДОВАНО СМЕРТЕЛЬНО РАНЕНОГО.

НЮ ЙОРК, 23. грудня. — Вертаючи з служби до дому, полісмен Ендру Борнкесел вступив до спікізі при 308 Вест 48 улиці. Якраз тоді бушували там бандити, вибираючи гостям гроші з кишені. Коли бандити побачили полісмена, стрілили до нього й смертельно ранили. Вмираючого відвезено до шпиталю.

Довідавшись про це, поліційний комішенер Филип Д. Гойт суспендував Борнкеселя за те, що він зайшов до спікізі.

ФАРМЕРИ ВІДГРОЖУЮТЬСЯ.

ВАШИНГТОН, 23. грудня. — Від імени 2,000,000 фармерів внесено до сенату петицію в справі справлення тарифи в користь фармерів Заходу.

Та петиція готова мати ті наслідки, що коли фармери стрінуться з відмовою, готові відпасти від републиканської партії.

БИРДОВИ ҐРАТУЛЮЮТЬ.

ЛИТЛ АМЕРИКА (Антарктика), 23. грудня. — Всі члени підбігунової виправи Бирда були дуже врадувані, коли дізналися, що сенат наділив Бирда почестю заступника адмірала. Сам Бирд був заклопотаний, як його почали титулувати адміралом. У відповідь на поздоровлення сказав до присутніх: Ви, товариші, й ваша робота зробили мене заступником адмірала.

ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНОЇ.

ОСИНІНҐ (Ню Йорк), 23. грудня. — Миссис Чарлз Е. Кульп, літ 33, жінка дозорця в Синґ Синґ, попала в нервовий розстрій, позамикала щільно двері й вікна та задушила себе й троє дітей газом.

ЯК ПІДПИРАЮТЬ ПРОСВІТУ.

ШИКАҐО, 23. грудня. — Джулюс Розенвалд, капіталіст і філянтроп з Шикаґа, призначив з свого майна $30,000,000 на просвітні цілі. Цього року видано $4,000,000, з чого дано допомогу між иншим 553 муринським школам.

ВИКРИЛИ ЗАГОВІРНИКІВ У МЕКСИКУ.

МЕКСИКО СИТІ, 23. грудня. — Переведено ревізію в Тампіко, де знаходиться головна кватира приклонників Васконселоса, провалившогося при виборах кандидата на президента, котрий тепер перебуває на американській землі.

Зприводу ревізії арештовано 50 заговірників, котрі мали підготовляти революцію в Мексику й ріжні замахи на життя президента й инших осіб. Таке має виходити з забраних при ревізії документів.

МАЮТЬ ДОВОЛІ ГРОША, АЛЕ — БАНКИ.

ВАШИНГТОН, 23. грудня. — З новим роком дається відчувати завжди більше запотребовання гроша, бо компанії беруться до нової роботи. Та цього року банки мають богато гроша, бо через крах на біржі й спад вартісних паперів зменшилися позички для брокерів на міліярди долярів. Все те вернуло бо банків.

КОШТИ БУДОВИ ТЮРМИ.

ОЛБАНІ, 23. грудня. — Будуватимуть в Атиці нову стейтову тюрму, яка коштуватиме понад $12,000,000.

ЗИМА НА ПОЛУДНІ.

АТЛАНТА (Джорджія), 23. грудня. — На полудні дається в знаки остра зима. Люде не тільки мерзнуть, але й на смерть замерзають.

ФАШИСТИ РОЗВЯЗУЮТЬСЯ.

НЮ ЙОРК, 23. грудня. — Ліга фашистів Північної Америки розвязалася, бо каже, що доконала свого, себто переконала вже американський нарід про „ідеали італійського фашизму".

КНЯЗЬ ВАЛІЙСЬКИЙ ПРИНЯВ СОКОЛЬНІКОВА.

З імени короля Англії наслідник престола, князь Валійський, приняв у королівській палаті російського посла Сокольнікова. Після короткої авдієнції у князя Сокольників відвідав міністра справ закордонних, якого запевнив, що Росія не буде провадити комуністичної пропаганди в Англії та буде старанно виконувати всі свої зобовязання.

НАПАД НА ПОЧТОВИЙ УРЯД.

У селі Варяж у Сокальщині невідомі замасковані особи напали в ночі на почтовий уряд і розбивши касу, забрали 500 зол. готівкою та більшу скількість почтових значків. Поліції не вдалось викрити виконавців нападу, а „Львовскі Курер Поранни" пише, що цей напад є ділом УВО.

БЮТЬ РЕДАКТОРІВ.

У каварні „Дювр" у Львові видавець „Атенеума" Кляп побив палицею редактора „Справедлівосьці" Кіяновського. Ця бійка у присутности численних гостей каварні була не малою сензацією для очевидців.

САМОВБИВСТВО ПОЛІЦІЯНТА.

В канцелярії комісаріяту поліції в Станиславові застрілився поліціянт Адам Шпак. Він приложив собі дуло кріса під бороду, а опісля вистрілив, натиснувши пальцем ноги когутика кріса. У залишених листах він визнає, що застрілився через вину брата, який загарбав від матері все майно, так що для нього не залишилось ніякої спадщини.

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО.

Варшавська „АБЦ" з 13. листопада подала вістку, що в Тростяници, пов. Бучач, невідомі люде застрілили крізь вікно Василя Шеленка. Дописувач „АБЦ" догадується, що „покійного застрілили місцеві Русини з пімсти, бо підозрівали його, що він їх зраджує".

ЯК ТО БУЛО НА ЗБОРАХ „ПЯСТА" У ПОЗНАНІ?

Тому, що авантури на зборах „Пяста" у Познані були польською пресою освітлювані тенденційно, у залежности від напрямку даних ґазет, секретаріят „Пяста" опублікував комунікат, у якім подає фактичний стан тої справи. З комунікату довідуємося, що на зборах було присутних 1,500 членів і що збори відкрив посол Собех. У хвилині, коли Собех підніс оклик на честь польської республиканської демократії, на салю вдерлася боївка, яка почала стріляти з револьверів і кидати фляшки, виповнені сальміяком. Одна фляшка вцілила посла Носка в чоло, поранила його і залила йому очі сальміяком так, що посол Носек правдоподібно втратить зір. Поранено також фляшками кількох студентів. Після цього поліція розвязала збори, а учасники зборів хотіли улаштувати демонстрацію під памятником Костюшка, але кінна поліція не допустила до демонстрації.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ДЕРЕВО ВИПИРАЄ ПОЛЬСЬКЕ ДЕРЕВО.

І Польща і Радянський Союз вивезять богато дерева за границю. Найбільше купує його Англія та Голяндія і Бельгія, менше Німеччина, Данія. В останніх часах большевицька конкуренція змоглась і большевики зачали випирати польські фірми з заграничних ринків. Бо большевицьке дерево і дешевше і ліпше.

ПІМСТА.

16-літний парубок Еміль Возьниця на дорозі з Колтова до Сасова, пов. Золочів, напав на свойого суперника Шмелька Еремера й так сильно вдарив його палицею по голові, що цей по годині помер. Арештований признався, що зробив це з пімсти.

ЗАТРОЄННЯ ПОЛЬСЬКИМ МЯСОМ.

В школі підхорунжих у Володимирі учні по обіді нагло занедужали так, що до 160 осіб прикликано лікарів. Лікарі ствердили затроєння несвіжим мясом. Слідство ведеться.

ДВІ РОДИННІ ТРАГЕДІЇ У ВАРШАВІ.

Антін Барчинський із Варшави переловив свою жінку в кімнаті її любовника Шишківського і застрілив її, поранив любовника жінки і сам покінчив вамовбивством. Тогож самого дня музик Забокшевський поранив свою невірну жінку і застрілив себе.

ЗНОВ ЖЕРТВА ҐРАНАТІВ.

Володимир Пасічник із Жижина, повіт Броди, найшов у лісі ґранат, що лежав там ще з часів війни. Принісши ґранат до дому, необережний парубок почав розбирати його, щоби поглянути, як виглядає ґранат у середині. Настав вибух і Володимир Пасічник був убитий на місці, а його мати була важко поранена і тепер лежить у лічниці в Бродах.

ПРОТИ ЧЕРВОНОГО ТЕРОРУ

Скільщина.

Українська націоналістична молодь Скільщини протестує якнайрішучіше проти нелюдського насильства й червоного терору, доконуваного на визначних діячах і загалові Великої України. Віримо твердо, що недалекий вже час, коли український нарід помстить кривди і знущання, заподіяні національному орґанізмові окупантами України. (Підписи).

Прага.

Українське студентство в Празі ухвалило різкий протест проти большевицького терору на Великій Україні. Біля консуляту у Празі скріплено поліційну охорону.

В Парижі відбулися великі збори українських еміґрантів, що ухвалили видати окрему відозву проти червоного терору на Великій Україні і поширити її серед Французів. На зборах вибрано комісію, яка виготовить меморіял до Ліґи Націй з проханням охорони й оборони українських діячів перед терором большевиків.

*

Протестуючі збори українського студентства проти большевицьких насильств відбулися, як довідуємося, також у Познані, Кракові й Вильні. — („Діло").

НАПАД КОМУНІСТІВ НА ПОЛІЦІЯНТА.

У Замості група комуністів, що складалася з кільканадцятьох осіб, зібралась на тайне віче, а коли поліціянт хотів розігнати комуністів, вони кинулися на нього, роззброїли і здорово побили. У звязку з тим арештовано кількох учасників віча, а трох комуністів, що хотіли поліціянта розстріляти, втікло невідомо куди.

ЕПІДЕМІЯ САМОВБИВСТВ У БУДАПЕШТІ.

Будапештенська хроніка самовбивств нотує: Минулої неділі в Будапешті скінчило життя самовбивством 9 осіб, між якими є один 15-літний учень ґімн. Микола Кофка, син старшини мадярської армії. Причиною самовбивства того учня було те, що мати докоряла йому за слабі успіхи в науці та примушувала посвячувати більше часу книжкам ніж спортам і забавам.

БЕСІДОВСЬКИЙ ПРО СМЕРТЬ ТЮТЮННИКА.

Бесідовський із пімсти розкриває деякі таємниці комуністів. Між іншим говорить він, що одержав цими днями листа від батька Тютюнника, який, як звісно, свого часу заманений комуністами вернув був на Україну, де його засуджено на смерть. Тільки кілька приятелів його комуністів випросили його й він жив у Харкові під надзором поліції. Батько Тютюнника пише Бесідовському, що його сина взяли знов до Москви, де він пропав без сліду. Бесідовський каже, що Тютюнника стратила потайком ДПУ за те, що він у розмові мав сказати, що для України надається краще фашистичний режім ніж комуністичний.

ЯК ТО ФАНТАЗУЄ ПОЛЬСЬКА ПРЕСА.

Недавно краківська і варшавська преса трубіла на алярм, що у Раві Руській саботажисти обещестили памятник Собіського. „Ржечпосполіта" помістила на цю тему навіть статтю п. з. „Дурні фіглі Українців". Тепер „Ґазета Поранна" пише, що всі ці відомости є неправдиві і що у Раві Руській не було ніякого збещещення памятника. Преса писала, що на голову Собіського Українці вложили велику коробку із гноем, а тепер „Ґазета Паранна" признає, що на памятнику найдено тільки маленьку коробку від сардинок, яку там викинули діти, що бавились у парку. Так виглядають і інші відомости польської преси про „саботажі"!

МАДЯРСЬКИЙ АРИСТОКРАТ ДЕФРАВДАНТОМ.

Будапешт має сензацію: Перед судом відбувається розправа проти редактора Андреаса Жілінського, який у ґазетних статтях виявив, що бувший мадярський міністер торговлі барон Штерені дефраўдував пів міліона корон, зложених мадярською аристократією для родини бувшого австрійського цісаря Карла. Обвинувачений редактор представив на процесі документальні докази, що його твердження є правдиві і що відомий у Будапешті аристократ барон Штерені є справді дефравдантом.

РОСІЯ Й КИТАЙ ПІДПИСАЛИ ПРОТОКОЛ ЗАМИРЕННЯ

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ВИРОБЛЕННЯ ПОВНОГО ДОГОВОРУ БУДЕ СКЛИКАНА В МОСКВІ. НА СХІДНО-КИТАЙСЬКІЙ ЗАЛІЗНИЦІ ПРИВЕРТАЄТЬСЯ СТАРИЙ ЛАД.

МОСКВА (СССР), 23. грудня. — В Хабаровську підписано протокол замирення між Росією й Китаєм у справі Східно-Китайської залізниці. Згідно з цим протоколом конференція для остаточного уреґулювання обопільного володіння залізницею Китаєм та Росією буде склискана в Москві 25. січня 1930 року. До того часу на залізниці привертається той лад та система управління нею, які істнували до захоплення залізниці Китаєм.

Згідно з хабаровською умовою всі урядовці залізниці, котрі були на ній до захоплення її Китаєм, вертаються на свої старі посади. Звільнені залізнодорожні робітники також вертаються на свої місця, а приняті на їх місця білоґвардейці та Китайці звільняються негайно. Китай розвязує білоґвардейські військові орґанізації в Манджурії, а їх лідерів висилає за межі Манджурії. Всі радянські піддані, що були арештовані Китаєм, негайно звільняються з вязниць.

Негайно відновлять свою працю російські консуляти в Китаю, а також китайські на російській території. Всі російсько-китайські економічні орґанізації, які припинили свою діяльність з початком конфлікту, відновлюють свою діяльність.

НОВИЙ ПРЕМІЄР ПОЛЬЩІ.

ПРИЗНАЧЕННЯ БАРТЛЯ ПРЕМІЄРОМ УВАЖАЮТЬ ПОБІДОЮ СОЙМУ НАД ПІЛСУДСЬКИМ.

ВАРШАВА (Польща), 23. грудня. — Президент Мосціцький доручив сформування нового правительства Польщі бувшому премієрови, Казимирови Бартелеви, який уже почав свою працю по орґанізації правительства. Він увесь час має наради з маршалом сойму Дашинським та з окремими соймовими ґрупами. Тому вважають, що Бартель приложить старань, щоби сформувати таке правительство, яке буде кооперувати з соймом.

Призначення Бартля вважають перемогою сойму над маршалом Пілсудським ізза конфлікту з яким, на ґрунті нетолерантного відношення Пілсудського до сойму, свого часу Бартель уступив з премієрства.

ЯПОНІЯ ПРОТЕСТУЄ.

РОСІЯ ОБІЦЮЄ ДАТИ КОМПЕНСАЦІЮ ЗА ВБИВСТВО ЯПОНСЬКИХ ПІДДАНИХ.

ТОКІО (Японія), 23. грудня. — Японський посол у Москві заявив протест перед російським правительством, що російські війська вбили японьку женщину в Манджурії та поранили японського урядовця Південно-Китайської залізниці, яка знаходиться під японською контролею.

Московське правительство відповіло, що воно готове компенсувати ці випатки, коли буде доказано, що їх вчинила дійсно червона армія. Разом з тим воно повідомило амбасадора, що потягу з чужинецькими консулями не допущено на територію Манджурії, яку посідає червона армія.

НІМЕЧЧИНА СТОЇТЬ ЗА ПЛЯНОМ ЙОНҐА.

СТАРАННЯ НАЦІОНАЛІСТІВ ПОВАЛИТИ ЦЕЙ РЕПАРАЦІЙНИЙ ПЛЯН НЕ ПОВЕЛИСЯ.

БЕРЛІН (Німеччина), 23. грудня. — На домагання лідера націоналістів, д-ра Альфреда Гуґенберґа, був переведений у Німеччині референдум проти приняття пляну Йонґа. За предложення націоналістів голосувало біля 6,000,000 виборців, а для того, щоби референдум мав силу, треба принаймні 21,000,000 голосів.

Отож треба вважати, що після того, як і райхстаґ великою більшістю голосів постановив приняти репараційний плян Йонґа, він нарешті увійде в силу після січневої гаазької конференції заінтересованих держав.

ДАЛЬШІ АРЕШТИ ХОРВАТІВ.

БІЛГОРОД (Югославія), 23. грудня. — Урядове повідомлення підтверджує спроби Хорватів нарушити урочисте святкування дня народження югославянського короля Александра. Для цього була переведена спроба висадити в повітря потяг, котрий їхав до Білгороду з хорватськими делеґатами для привитання короля. Таксамо буля підложені бомби в загребському соборі, де мало відбутись урочисте богослуження, та в готелю, де був урочистий баль.

Тому переведено дальші арешти Хорватів. Серед арештованих знаходиться лідер хорватських селян, голова хорватської селянської партії д-р В. Матчек, один професор університету, кілька студентів університету та багато інтеліґенції.

ВИСАДИЛИ ПОТЯГ.

В БОЛГАРІЇ ПЕРЕВОДЯТЬСЯ НАПАДИ НА ПОТЯГИ. Є ВБИТІ Й РАНЕНІ.

СОФІЯ (Болгарія), 23. грудня. — В потяг, що йшов з Царіброду в Болгарії до Нішу в Югославії, на одній стації увійшов болгарський селянин з важким клунком. Поклавши клунок у вагоні, він вийшов на двір, попросивши одну жінку постерегти його клунок, але сам не вернувся до потягу. В дорозі в клункови вибухла бомба великої сили. Вона вбила жінку, що стерегла клунок, та ще двох пасажирів і 8 важко поранила.

Недалеко цього місця передтим був атакований „Симпльон експрес", але невдало. Експрес пройшов без ушкоджень. В тужж ніч розбився потяг, що йшов з Месдри. Один вагон його виколіївся, бо одна шина була кимсь скручена. Підчас цієї катастрофи зістало 6 убитих і 13 тяжко поранених пасажирів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЯКИ ПРО ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД.

Польські часописи в старім краю присвятили богато місця Першому Листопадови, а разом з ним і питанню відродження української державности. Як відомо, польська преса відносилася досі до листопадового зриву в 1918 році як до бунту малої горстки видуманих Німцями Українців. Тасама преса запевняла рік річно, що питання „Малопольщі" вирішене раз на завжди, що населення вже з тим погодилося. Разом з тим поведено зі всіх боків великанську кампанію, щоби знищити наше культурне й економічне життя, а політично нас здеморалізувати. Знову арешти і засуди мали усунути всі живіші бойові елементи.

Якіж успіхи того всього? Львівська „Ґазета Поранна" з 2 листопада підносить, що Українці не позбулися мимо того всього думки і волі повторення листопадової проби в корисніших умовах. Вона пише про це так:

„Під кличем підняття нової спроби горить праця на всіх полях: політика, освіта, господарська орґанізація. Можнаби це велике зусилля замкнути в двох словах: Консолідація й скріплення. Українці в імя консолідації безнастанно працюють над справою, котрій з нашого (себто з польського — Ред.) боку треба посвятити найпильнішу увагу, а саме над нівеляцією ріжниць, витворених через границі останніх 100 років, згл. підтримуваних нинішніми границями. Мимо численних перешкод плине постійно зі Східної Галичини струя національного освідомлення на північ — Волинь і на Полісся та на полудне — на Закарпатську Україну. Таксамо навязується контакт з Українцями на Буковині. Підземними ходами відновляються такі живі і безпосередні в 1918—19 рр. взаємини з Наддніпрянською Україною. Прінціп „соборности", себто орґанічної едности землі від Сяну по Дон, перестерігає ціла українська преса — як київська, так і львівська.

„Треба бути сліпим і комплетним іґнорантом в обсязі того, чого може навчити історія, щоби легковажити цей щоправда мирний, але консеквентний процес зросту та скріплення українського елементу, процес всеукраїнської кристалізації державної думки. З поодиноких грудок повстає лявіна, яку один подмух бурі вводить у неспинний рух.

„Ніхто не трактує серіо цього факту, що українська орґанізаційна праця, довершувана під кличем власної державности, є реальним елементом. Мимо розхитання власної державної орґанізації, Українці замикають сьогодні білянс одинацятьлітнім великим, ефектовним плюсом."

О. Сновида.

ВИНИЩЕННЯ СЕЛЯНСТВА В РОСІЇ.

В Большевії розпочалася невидана ніде інде річ — систематичне винищення селянства. Уряд Сталіна відчув, що працьовитий фармер, як йому дати жити, скорше чи пізніще струсить собі з карку голоту нероб, яка нині править Росією під іменем „комуністів", і тому рішив запровадити на селі такі самі касарні, як у місті, над якими він панував би, — запровадити так звані колективні господарства, „колгоспи" а селянина як приватного власника — знищити.

Як жеж большевики приступили до справи? Оповідають про се ті тисячі німецьких кольоністів на Україні в Росії і на Сибіру, які колись оселилися там ще за часів цариці Катерини 2-ої, жили віками, а 10-х літ большевиків витримати не могли та й тікають з совітського „раю".

Ось що читаємо про се в знанім берлінськім місячнику „Ост Европа", листопад 1929, видаванім великим приятелем Росії проф. Гецшем. Знаходимо тут статтю кореспондента **Отта Авгагена,** який щойно вернув з Росії. Там — пише він — уряд знов вернув до часів военного комунізму, який був усунений Леніном в 1921 р. Себто з села друть останню шкіру. Згори призначається, скільки податку і скільки пудів збіжа має дати те або те село, і ту суму — плати хоч кров з носа.

Ось напр. в окрузі Славгороді (на Сибірі) маленька кольонія німецька (30 дворів) зібрала разом 1,500 пудів збіжа, — мусіла дати на приказ уряду 3,093 пудів яко податок. Середньозаможний селянин в сій кольонії, маючи 15 десятин, зібрав з них 80 пудів, але урядові мусів віддати — 126! Чотири кольонії тої самої округи зібрали 25,000 пуд., але наклали на них податку (в натурі) — 34,000 пудів!

В Смоленській окрузі один німецький селянин зібрав 12 пуд. жита, а віддати урядові мав — 35. В Узбекістані зібрав один селянин 600 пуд. — стількиж зажадав від нього й уряд (бо оцінив його урожай на 1,000 пуд.), не лишаючи йому нічого з його урожаю.

Щож робить селянин, щоб вивязатися з отих „обовязків" супроти уряду, який жадає більше, ніж він в силі дати? Він продає все, що має — худобу, мертвий інвентар, знаряддя хліборобські, меблі, то що, а купує збіже, щоби віддати урядові. При чому за тее збіже платить по 5 або по 7 рублів за пуд, а за своє продане урядові отримує четвертину тої ціни.

Один німецький кольоніст з України пише: „Я зібрав собі 750 пудів збіжа, а жадають від мене 1,000. І кажуть мені — як не доставиш 1,000 пуд., то зробимо протокол і зліцитуємо тебе. Чи маємо згинути з голоду? Бо жебрати вже ніхто не може, ніде нема хліба".

Ся політика уряду не є припадок. Управляється вона свідомо, а головно проти сумлінних і працьовитих селян (їх звуть большевики „куркулями"), щоби змусити їх вступити до „колгоспів", до „фабрик збіжа", деб вони не були хазяями, лише наймитами і рабами большевицьких чиновників. Але селянин упирається і не хоче за ніщо у світі іти до комуни. Бо знає, що комуна відбирає йому господарську самостійність, руйнує родину і робить з нього невільника нових панів.

Боротися з тим нема як: не виконає селянин того, що жадає уряд — іде ліцітація; виконає точно — ага! значить ми мало наклали; значить, треба накласти ще, і т. д., поки не піде селянин з торбою. А при ліцітації платиться: за молотярку — 25 руб., за коня або корову — по 3 руб., за курку — 1 копійку і пр. За цілі забудовання фармерські, які коштували 10 до 20,000 руб. — платиться при ліцітації — 20—50 або 100 руб.

Так думає уряд збудувати комуну, але не працею, а грабунком селян. Але чи матиме успіх — теж великий сумнів! Бо щоби поставити великі „колгоспи" на належній висоті, треба великих капіталів; а капітал Совіти знищили, а творитися новому — не дають. Напр. без тракторів „колгоспи" — ніщо, а тимчасом лише 25% „колгоспів" заосмотрено в трактори, а решта їх не має. Бракує й капіталів на зведення господарських будівель; але що найголовніше — самі „колхозники", зведені до купи силою — зовсім не хочуть перейматися соціялістичним духом; преса совітська нарікає, що „колгоспи" точнісінько так, як і „куркулі" — не хочуть працювати на тирана — державу, трактуючи її як насильника, не даючи їй збіжа. Найстрашнішеж, що те, що зискалиби (колиб зискали) Совіти з „колгоспів" — стратилиби вони через знищення індивідуальних господарств. Коли то ще даватимуть зиск колективні фарми, коли то їх буде стільки, скільки треба, але руйнація селянства поступає вже великим кроком напеpед, а в 1930 р. треба сподіватися ще більшого зменшення орної площини, аніж досі... Доки сонце зійде, роса очі виість! Крім того грабункова господарка Совітів на селі приводить не лиш до скорчення засівної площі, але й до страшеного зменшеня живого інвентаря. Так „Ізвестія" (22.9.) доносять, що в 1929 р. в порівнанню з 1926 р. число коров впало: з 106.3 (в мілiонах голів) — на 96.6; безрог — з 97.6 — на 82.8; овець — з 107.8 — на 100.4. Се замісць того, щоб зрости!

Але не тільки до упадку хліборобства провадить та божевільна політика большевиків, але й до упадку промислу. Позичок із заграниці Совіти не дістають, капіталу в країні власній — не мають. Отже цілі засоби матеріяльні на двигнення індустрії здобували большевики через грабунок села. Але курка, що несе золоті яйця, несе їх, доки її не заріжуть! А тоді — перестане. А якраз зарізати оту сільську курку і хотять теперішньою політикою большевики.

Таке читаємо в просовітській ревю німецькій, а пише се людина, яка вчора ще захоплювалася совітським „будівництвом", і яку аж терпіння земляків-Німців змусили отверто подивитися на справу винищення селянства в Росії і на Україні.

Спершу втікли з Совітів шведські кольоністи, потім німецькі, тепер зачуваємо, тікають Болгари і Греки. Але нашому селянинові тікати нема куди... І ось для чого він береться вже за „обрізанці", за револьвер, аби боротися з червоними тиранами. Газети большевицькі повні вісток про напади на совітських чиновників, про замордовання совітських здекуторів, про підпал совітських шпіцлів на селі і пр. Все вказує на те, що село наше новим панам не дасться і не позволить запрягти себе в нове ярмо...

Поважні події назрівають на Україні.

НА ТЕМИ ДНЯ

ДРІБНИЙ ХАРАКТЕР.

У Бент Гарборі, в стейті Мишиґені, жив багатий „сільський джентельмен", Фред Берк на імя. Оноді в автомобілевій колізії його автови сталася дрібна шкода. Сей дрібний випадок розлютив його до того, що замісць полагодити мирно справу, він у люти застрілив і вбив полісмена.

Природна річ, поліція розвела слідство, і се викрило надзвичайні факти. Показалося, що Берк мав у своїм домі справдішний арсенал машинових крісів, панцирних камізельок, револьверів, бомб, та справдішне майно вартости 319 тисяч долярів. Се майно було в бондах, а всі бонди були крадені. Бо „богатий сільський джентельмен" се був ніхто инший, як тільки довго вкриваючийся опришок.

Тепер по цілому краю ріжні поліційні уряди дістали фотографію Берка та шукають по своїх актах, чи не доконав Берк якого вчинку в них. І шикаґовська поліція каже, що се він убив одного чоловіка в Брукліні та що се він проводив убийством 7 ґенґменів у шикаґовськім ґаражу дня 14. лютого. Його хочуть дістати теж у Клівленді на суд за вбиття полісмена й трох ґенґстерів. Инші міста певно зажадають його для себе.

А все те почалося з дрібного задраснення фендера на авті Берка. Коли би Берк був подивився на дрібну справу як на дрібницю, то й ніхто не був би його відкрив ще може довгий час. Але власне в тому річ, що для того рода характерів нема ніяких дрібниць. Для них усяка дрібниця має велике значіння.

ЧОРТ ХОДИТЬ ПІШКИ ПО СВІТІ.

У Вудбері Гайтс, в стейті Ню Джерзі, появився чорт. Зі свинським рилом. З копитами цапячими. Очевидно, хвостатий. Душить свині. Страшить діти. Ховається в лісі. Словом, чорт після всіх приписів чортівства.

Так принаймні ручать нам люди з тої околиці. Але не думайте собі, що се люди з якого темного европейського краю. Ні, про се нам заручують таки американські уроженці. Вони нам ручать, що вони не хочуть іти слідами тої потвори. Вони вибираються з рушницями на зловлення чортяки. Вони нам розповідають, що він уже раз бушував у тій околиці яких 14 літ тому. Значить, сей чортяка вже й свою історію має.

Такі річи пускають у світ американські уроженці, які так часто говорять з погордою про „форенера" як про щось неосвіченого, темного, забобонного. І то не в темних горах Кентокі живуть ті люди, що бачили сього чортяку, але в самому стейті Ню Джерзі, одному з найбільше освічених у союзі. Справді, пора сим „уроженцям" подивитися в зеркало.

ОРГАНІЗОВАННЯ БОЯЗКИХ.

На зборах кравецької юнії в Ню Йорку юнійний орґанізатор підніс питанне орґанізовання боязких робітників.

Говорив він, що є робітники, які не мають відваги приступити до юнії та стануть відразу повноправними членами. Вони співчувають юнії, але брати на себе всі відвічальности членства бояться.

Юнійний орґанізатор на сих боязких людий не накидається. Він їх не критикує. Він їх не лає. Він їх не соромить. Він просто старається зарадити сьому лихови. В тій ціли придумує він спосіб, яким можнаби скріпити відвагу сих боязких людий. Він радить завести в юніях новий рід членства, так званих кооператорів. Боязкі люди, побувши на сьому членстві якийсь час, привикнуть до юнійної роботи й діяльности, наберуть відваги брати на себе всі відвічальности юнійного членства, а відтак з часом самі забажають стати повноправними членами юнії.

Д-р Остап Грицай.

З НАЙНОВІШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Катря Гриневичева: „ШЕЛОМИ В СОНЦІ".

(6)

3.

І таксамо і всі инші особи в нашій повісти не виявляють здебільшого трівкішої психольоґічної основи, коли дивитися на них як на людей XIII. в., а далі зі становища тої ролі, яка їм присуджена авторкою в розвиткові подій нашої повісти. Справді провідної духовости не бачимо тут у нікого ні в таборі, близькім до княгині, ні між рядами її противників. Між довіреними княгині зазначуються спершу постаті згаданого вже мною галицького митрополита Косьми, монаха Варлаама, воєводи Добрині Андрійковича, його друга Скобейка та молоденької боярської доньки, Ясині. Але з огляду на те, що нашій повісти недостає одної трівко одноцільної акції, веденої доцільно по замислам її репрезентативних носіїв від початку до кінця повісти, то й виведені авторкою особи являються тут тільки час до часу в припадкових ролях, а далі зникають зовсім з овиду оповідання, ще заки кінчиться повість. Вони такі неміродатні для цiловиду подій повісти, що авторка деділі забуває і згадувати про них, — промах, з погляду на передбачуючий підбір романового персоналу в історичній повісти просто непростимий. Митрополит Косьма зникає з овиду оповідання вже в розд. VIII. Варлаам, що спершу **„бачив** невідрадне положення, в якому найшлася велика відумерщина, **предвиджував** удари, **придумував оборону*)**, падав духом і двигався, призиваючи на поміч Господа Сил, що держить трома персти тверді землі" (V, 24) — отже самоюж авторкою предестинований до значнішої ролі! — не доказує тут правди цих гарних і важливих слів про нього ні одним замітнішим ділом. Після тої, зрештою другорядної сцени в наведенім уже розділі, де він розважає сумуючу княгиню (25/26), ми бачимо його в повісти ще тільки раз, і, знову в другорядній ролі вчителя грамоти в колі дітей княжої прислуги (XV, 84), після чого аж до кінця повісти ми не чуємо про нього нічого, дарма, що випадки й обставини щораз важніші! А він же, як казала про нього авторка з початку, бувший дорадник Романа, що „предвиджував удари і придумував оборону"! Так деж тут якийсь лад, якась послідовність і передбачуюча розчисленість в уґруповуванню і характеристиці осіб повісти? Цього, як здавалосяб, тепер такого необхідного для княгині Варлаама ми не бачимо при боці Романової вдови ні підчас стрічі з мадярським королем, хоч тут булоб безумовно його місце, ні після преважної розмови княгині з польським аґентом (XXI), коли вона саме перед переломовим рішенням свойого життя в даних обставинах, ні підчас її утечі з Галича, хоч скрізь тут була нагода для його виступу. І ні одного слова про Варлаама в такому преважному моменті, як наступ Чорноризця на Галич та лицарська боротьба з ним! — І таксамо зводить авторка сама і ролю Добрині і Скобейка і Дарославича і Словита кінець-кінців до нулі тим, що вони на вершинах повістевої ситуації з овиду оповідання зникають, знову наче призабуті авторкою. Добриня зникає вже з X. розд., про Скобейка чуємо ще тільки в XXI. розд. коротку згадку, після чого вони ні підчас утечі княгині, а що більше, — ні підчас боротьби за Галич не показуються, наче їх узагалі нема. Про Дарославича ще тільки в XXI. розд. коротенька згадка, опісляж ні слова, на перекір тому, що з наступом Рюрика на Галич, він, „трабант Чорноризця" (IV, 22), повинен би грати чи не найважнішу ролю в таборі, ворожім княгині. А і Словита усуває авторка всупереч льоґіці тої ролі, яку він грав в повісти досі, вже з XXIII. розд. Тимто й не диво, що події тут розвиваються, а властиве назрівають навмання, здовільно і скрізь далеко від лінії якоїсь трівкої архитектоніки, бо коли в повісти нема послідовних носіїв подій, то й про льоґічну розбудову їх та послідовність їх розвитку не може бути мови.

Яж повторюю ще раз:

Не історія творить людей, а люде творять історію. Але в повісти Гриневичевої нема кому творити її, бо, як це я намагався доказати, ніхто з виведених тут осіб не береться з залізною послідовністю та енерґією великого змагання кермувати подіями.

Колиж таким чином вартість твору Гриневичевої як історичного малюнку та історичної повісти значно обнижується, то лишається спитати, чи розмальовані нею картини хоч про себе, значить як поетичні малюнки, виявляють такі артистичні цінности, які помимо всього треба вважати творчим добутком нашої талановитої письменниці? Ну — коли так спитаємо, то годиться і найострішому критикові сказати на це з безумовним признанням:

Так.

Без огляду на всі ті похибки і промахи, які точно зясувати вважав я як критик моїм обовязком може і в користь самій письменниці в її дальшій творчости, наша авторка змогла дати нам усетаки ряд картин, повних творчої краси, а з цим і неабиякої письменницької культури.

Погляньмо.

Тут важно передовсім зазначити, що хиби і прикмети в духовости творчої людини стоять з правила в тіснім, причиновім звязку. Коли ми в письменника помічаємо недостачу спромоги мальовання великих цілостей на трівкій основі їх поглибленої внутрішности, то це здебільшого знак, що в цього письменника далеко гостріший погляд для зовнішньої плястики поокремих подробиць, ніж хисту, звязувати це поокреме й подрібне в гармонійні цiловиди. І навпаки: є письменники, що залюбки кількома грубими, незуґарними рисами розмальовують що найширші овиди життя, лишаючи подробиці зовсім нерозробленими. У Гриневичевої, яка почала свою письменницьку творчість з дрібного оповідання настроєвого характеру, недостача хисту змальовувати великі цілости доповнюється власне її великим чуттям для зовнішньої плястики життєвих вирізків, иноді і дуже дрібних вирізків, але зате підмічуваних і розмальованих нею з гострістю і тонкістю справжньої артистки й поетки. Бо Гриневичева повна глибіні ліричного настрою поетка, навіть і на перекір тому, що вона пише прозою. Оттимто й доводиться сказати, що змагання авторки дати цим разом більшу епічну, — значить, геройського характеру річ, покищо не вдалося може тільки тому, що Гриневичева у свойому підході до сюжету повісти надто необачно далася захопити питомій свойому талантові ліричній настроєвости і такомуж питомому собі нахилові спинюватися на поетичних подробицях там, де сюжет домагався від неї епічної великолінійности. Тому вже в наголовку бачимо двома словами змальований плястичний образець: — „шеломи в сонці" — замісць, щоб авторка підібрала наголовок, що характеризувавби ту траґічну розбіжність змагань епохи після Романа, з якою стрічаємо ся в її повісти на кожній сторінці, підчас коли шеломи в сонці боротьби бачимо тут усього один раз і то при самім кінці. Таксамо з глибин своєї ліричної настроєвости вважає Гриневичева відповідним починати кожний розділ повісти коротким цитатом з якоїсь народньої пісні, хоч мягкий ліричний тон цих цитатів не дуже то підходить під суворість епічних сюжетів, а иноді просто псує їх вражіння. Так нпр. важливий четвертий розділ, де розмальовується щось таке поважне, як потаємні сходини зрадливих бояр, авторка починає таким цитатом:

„Допоможи, Боже, куну вбити,
Аби сватенці шубку вшити,
Щоб була шубонька тепленька..."

зновуж розділ, де Добриня і Скобейко, їдучи в дорогу, попадають у засідку Словита, пестливими словами про коника:

„...У мого коня золота грива,
Золота грива, листові вушка,
Листові вушка, скляніі очка,
Скляніі очка, шовковий хвостик".

отже словами, з яких ніхто й не додумається властивого розділу, таксамо, як і з пестливих слів, що починають розділ з описом крівавої боротьби Галичан з Рюриком:

„Се жніте, женчики, обжинайтеся,
І на чорну хмару озирайтеся..."

і багато дечого иншого. І відповідно до цього авторці найкрасше розмальовувати — ладом ліричного настрою — закутки життя, а не його великі середовища. Тому в Гриневичевої і ті, все наново повертаючі відхили від лінії головних подій у сторону випадкових епізодів, в силу яких ми все заново попадаємо в якийсь затишок, в якусь самоту й ідеальну далеч, де безпосередний звязок з головними подіями вривається. Так нпр. в розд. III. розмальовує авторка згадану вже мною молоду Ясиню, як вона в ночі, в хаті родичів, читає перед спанням книгу Ізборник. Це саме хвиля, в якій покараний колись Романом її батько Словита вернувся потайки з чужини, про що вже знає мати Ясині, Доброніга, і про що повиннасяб тепер дізнати і Ясиня, якщо її роля в відношенню до княгині булаб авторкою глибше продумана. Значить — це тепер не дуже відповідна хвиля так преспокійно читати Ізборник, як це велить авторка Ясині. Але про себе це така прегарна картина, опис книги, читані слова і малюнок дівчини — така поезія у прозі, що хочеться читати це все наново, хоч з критичного погляду ця прегарна картина в даній ситуації всетаки невмістна. І годиться зазначити, що дівчина, змальована авторкою такою ніжною квіточкою як ця Ясиня, ледви чи змогла незабаром опісля стати такою геройкою, що гине де-далі підчас бою з Рюриком як опанцирена рядова на боєвищі (XXIX, 174). Дівчата, що мають звагу йти в бій і гинути в ньому — такими олицетвореними янголами, як та Ясиня, не є навіть у своїм дитинстві. І це тут психольоґічний промах. —

(Кінець буде).

*) Підкреслення мої. — О. Г.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КУПІВЛЯ ДОМІВ В АМЕРИЦІ.

В моїх попередних голосах до „Свободи" я старався розказати нашим громадянам, що треба уважати при купні дому на те, щоби купувати доми нові та модерні, вибрати добру околицю та пізнати, яка кляса і раса її замешкує, як також, чи є добра й скора комунікація з центром міста.

В нинішнім дописі я хочу дещо сказати про фінансовання реальностей, себто перші і другі морґечі, як також про фінансову відвічальність брокерів.

Кождий з нас знає, що приступаючи до купна дому, рідко коли знайдеться такий купець, який мавби настільки готівки, щоби мож було заплатити повну ціну за реальність, яку хочемо купити. Кромі цього майже кождий дім, який купуємо, має вже затягнений перший морґеч; декотрі доми мають два, три, а навіть чотири морґечі.

На перші морґечі випожичають гроші майже всі банки і так звані Билдинґ Ловн Асосіейшен. До найлучших перших морґечів зачисляємо ті, котрі є вироблені в так званих Сейвинґс Бенкс, бо ці морґечі остають на домах через довші літа майже без ніякої зміни, або іншими словами, не треба їх відновляти що три роки, за що треба платити, як це діється з морґечами у всіх инших банках.

Другі морґечі, які маємо на домах, то всі вони є ґоловно в руках приватних людей. Щоби виробити новий другий морґеч, або відновити старий, якому реченець скінчився, майже завжди треба платити бонус і то часто-густо навіть досить великий.

На декотрих домах маємо третий і четвертий морґечі. Тому треба бути дуже обережним, як коли хто такий дім купує. Часто приходиться мені стрічати людей, котрі купили доми і мають по чотири морґечі, а сплати поділені так, що властитель дому мусить платити рати майже що другий місяць. І так тягне через рік або два, а відтак лишає все, що вложив готівкою, купуючи дім, те, що сплатив і те, що працював коло дому.

Тому найлучше купувати доми такі, котрі мають лишень оден або два морґечі. Другий морґеч повинен бути розложений на довші літа й на малі сплати.

Маючи більший дім в добрій околиці, близько стації собвею і добре фінансований, не потреба ним журитись, бо такий дім буде завше зарентований, і буде добре виплачуватись.

А тепер скажу ще про фінансову відвічальність брокерів. Ось яка подія случилась недавно з нашим громадянином в Ню Йорку.

Брокер продавав дім нашим Українцям і коли межи покупцями і спродавцями прийшло до згоди щодо ціни купна, брокер зажадав від покупців, щоби вони дали $200 задатку для певности, що трактують справу серіозно. За кілька днів обі сторони мали зійтись до обговорення і підписання контракту.

При контракті не прийшло до згоди тому, що дім, який спродавався, стояв кілька цалів на сусідній парцелі, себто на землі сусіда, і через це купно розійшлось, а коли покупці зажадали від брокера звернення задатку, який їм правно належався, брокер сказав, що віддасть за кілька днів, бо, мовляв, зараз їх не має, бо мусів ужити цих грошей на свої пекучі потреби.

Такими обіцянками відкладав віддачу з тижня на тиждень, а коли пошкодовані удались до адвоката, то цей їм сказав, що їх брокер не має ніякого майна й як такий єсть фінансово невідвічальний. Значиться, хочби і суд присудив віддати цих 200 дол., то їх не буде можна стягнути.

Цей факт хай буде наукою для наших громадян, щоби знали, з якими брокерами треба їм заходити, і щоби пізнали, як їх брокер стоїть фінансово та чи можна йому повірити гроші.

Кінчаючи мої замітки, зведу їх до двох точок:

1) Купуйте доми нові, в гарній околиці, близько доброї і скорої комунікації і уважайте на морґечі.

2) Купуйте лишень через брокерів, які є фінансово відвічальні.

Михайло Ґалан,
Асторія, Л. Ай.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СКРЕНТОН, ПА.

Боротьба гартує.

Кілька місяців тому в українській американській та старокраєвій пресі розійшлась була вістка, що одна з наших громад, яка зачала боротьбу із конкордатниками, опинилась під омофором польского епископа Ґодура. Вслід за цим в дзвін тревоги задзвонила „Америка" й „Народна Воля", мовляв: диви, народе, до чого веде боротьба.

Богато людий певно з сумом та болем душі приняло того рода вістку, яку розголошено про нашу громаду в Скрентон, Па. Того рода вісти, необережно і нещиро пущені у світ, розлетілися наче піря, пущене на вітер, і на Скрентонцях до нині, хоч вони зовсім в нічому невинуваті, осталось пятно польонофілів.

Я почуваюся до обовязку в імени скрентонської громади запротестувати проти сих наклепів. Це роблю на просьбу покривдженої громади в Скрентон, головно на просьбу членів Союзовців. Скрентонську громаду знаю вже від довшого часу. Останній раз був я в Скрентоні 9. і 10. листопада і на місці я провірив, що все те чорне, що писалось про скрентонську громаду, минається з правдою. Провіривши стан скрентонської громади, я мушу з приємністю підкреслити, що обкинена болотом громада є одною з найбільш життєздатних і патріотичних громад, до яких належить гарна будучність. Скрентонці, це люди діла та посвяти.

Справа виглядає так: Перед двома роками в скрентонській греко-католицькій парофії зачались були тертя. Люди (більшість) зачали не поґоджуватись із політикою еп. Богачевського, з якою годився парох о. Залітач. Поступовійший елемент парохії зажадав контролі церковного майна (гроший) та передання в руки громади церковних „прапертів".

На тому полі з кожним днем зачали виростати непорозуміння між громадою і о. Залітачем. По короткому часі в греко-католицькій громаді повстало дві воюючі ґрупи. До ґрупи о. Залітача належало 40 родин, до народовців 200 родин. Через те, що народовці держали на народній ниві з Обєднанням, то деякі лідерчуки з „Народної Волі" зачали форсувати о. Залітача і попирати богачевщину. Ці дві ґрупи більш ніж півтора року вели з собою завзяту боротьбу. Щоби цей факт описати, можнаби написати грубу книжку. Я нині згадую лише, що були процеси, арешти, бійки, що не кінчено Служби Божої, закликувано поліцію і т. п. Неймовірним буде виглядати, як я скажу, що о. Залітача протягом кількох неділь обороняла поліція, що полісмени в церкві курили, що в церкві тручано вагітних жінок об землю та що в церкві так лилася кров, що аж струмочками спливала по сходах на двір. Богачевці найбільше воювали тим, що перед Американцями представляли народовців, що вони анархісти й комуністи. Річ зрозуміла, що анархістам поліція не жаліла штовханців і палок!

Кінець-кінців народовці, щоб не робити з дому молитви римського цирку, відступили від греко-католицької церкви та зорґанізувалися в „українську народну церкву східного обряду". Стали шукати приміщення. Приміщення денебудь Скрентонці знайти не могли. У них не було чартеру, на них роблено доноси до поліції, що анархісти роблять збори і т. п. Нарешті Скрентонці здибали на рент польську церкву, котра належить під юрисдикцію о. Ґодура. Зарентувавши церковцю у Поляків, Скрентонці не почували себе до ніякої вини супроти України. Скрентонці були тої думки, що пробути хвилево на ренті можна і у Німця, Жида, Поляка і т. п.; врешті і греко-католицькі громади теж нераз у початках містилася по ріжних чужих церквах, не виключаючи польських.

Та завзяття боротьби границь не знає. У польській пресі появився некорисний допис, який між иншим використано і в „Америці" і в „Народній Волі". Річ зрозуміла, що цим робом скривджено згадану громаду.

Та Скрентонці не зійшли з правої дороги. Скрентонці викінчують нині свою гарну церкву, яка є зачартерована під іменем „Українська Народна Церква східного обряду ім. св. Михайла". Будинок гарний, в ньому буде мати рівнож Рідна Школа своє приміщення. Скрентонці — головно майнери. Вони поважну суму свого кровавого гроша вложили в будинок, в якому, судячи по всяким даним, розгориться така народна праця, яка докаже, що лише боротьба гартує і сталить характери, віддані народній праці.

Цих пару стрічок пишу ради справедливости і правди і вірю, що Скрентонці, увійшовши у свою хату (галя і церква), переконають ділами українську суспільність, що вони живуть лише для України і стремлять до кращого завтра, як і всі чесні Українці инших громад.

Д-р В. Клодницький.

В меншости. — Як то?! твоя жінка має аж двох коханків і ти терпиш це?

— Щож маю робити? Я в меншости...

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подає до відома своїм членам, що надзвичайні збори відбудуться 27. грудня, в Товарськім Домі, 102 Joiner St. Після ухвали на місячних зборах 12. грудня продовжено збори на надзвичайні збори для вирішення недокінчених важних справ і котрий член не явиться, буде покараний в сумі два дол., а урядник $5. — За уряд: Петро Петрів, Мих. Паньків, Данило Гой.

НЮАРК, Н. ДЖ. Провітне Тов. Тернопільщина, від. 313, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться 28. грудня, в годині 7.30 вечером, у гали церковній на Morton St. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо маємо богато справ до полагодження. Котрий член не явиться підляже карі після статута. — Дмитро Чорномаз, рек. секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, повідомляє членів, що річний мітінґ відбувся 8 грудня, на котрім вибрано уряд на 1930 рік як слідує: Й. Кобрин, предс.; М. Шаламий, заст.; Н. Путас, фін. секр.; А. Романів, кас.; Ю. Бойко, секр. рек.; С. Готра, П. Макогін і А. Бирич, контр. комісія; Гр. Анташ і П. Жирий, прапорщики; Кузь Гриник і Йосиф Ошуст, надз. хорих. Повідомляється членів, що мітінґи будуть відбуватися у вівторок по 10-тім. Адреса фінанс. секр.: Николай Путас, 24 East 23 St., Bayonne, N. J.

НАЯҐРА ФОЛС, Н. Й. Бр. Покр. Пр. Богородиці, від. 351, подає до відома, що на річнім мітінґу 8 грудня вибрано слідуючий уряд на 1930 рік: Іван Галькович, предс.; Василь Хомищак, заст.; Іван Борак, секр.; Данило Кісіль, заст.; Мих. Гупайло, кас.; Тимофтей Удуш, заст.; Іван Борак і Данило Кісіль, тростіси; Петро Хомищак і Т. Удут, опікуни хорих; Артим Яцусь, дверник. — Ів. Борак, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Уряд Бр. св. Василія, від. 168, на рік 1930 є слідуючий: Григорій Дячишин, предс.; Тимотей Василишин, заст.; Теодор Іванило, кас.; Іван Благий, заст.; Николай Пащин, секр.; Пилип Маник, заст.; Василь Космина, Григорій Ґеба і Ілько Лабуза, контр. комісія; Іван Березовський і Іван Мацюрак, прапорщики; Николай Стек і Григорій Квасниця, надз. хорих; Андрій Космина, господар маєтку.

Тов. „Зоря", від. 69 УНС, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що Річні Збори т-ва „Зоря" відбудуться в суботу, дня 28 грудня 1929 р. о год. 7.30 вечером в Укр. Нар. Домі 217-19 Е. 6 ул. в Ню Йорку. Обовязком кождого члена прибути на тії збори, бо буде справоздання уряду за минувший рік і вибір нового уряду на рік 1930 і кождий член повинен привести зі собою хоч одного нового члена як до У. Н. Союза, так і до т-ва „Зоря", бо будемо принимали нових членів без вступного як до т-ва „Зоря", так і до У. Н. Союза. Член неявившийся на сих зборах, заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — За уряд: Йосиф Мартинів, предс.; Стефан Назаревич, кас.; Олекса Плескун, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

Іван Підгоренко.

ЮЗЬКО БУЦІК.

Весною 1918 року, як німецько-австрійські війська посувались Україною на Одесу, четар Іванишин стояв коло Катеринослава. Одного дня він дістав наказ перебрати чету стрільців, про яких говорили, що вони, під оглядом карности, мають великі недомагання.

Інформації, які зараз таки почав збирати про той відділ четар Іванишин, не були користні. Події в російськім війську не осталися без впливу і на австрійські частини. Хоча чета була майже чисто українською, то між стрільцями не було гармонії. Лайки і придирки були на деннім порядку. Головно між молодшими вояками і так званою „старою войною" приходило дуже часто до сварок, ба й до бійки. Бо коли молодші совісно виконували свої обовязки, то старші вояки, побувши на ріжних фронтах, часто відтягалися від обовязків і звалювали ввесь тягар праці на молодших.

Про одного стрільця, Юзька Буціка, оповідали, що він нікого не слухає і нічого не робить, і перестерігали четаря перед Буціком, бо він, мовляв, „бє офіцирів у морду". Ці вістки не конче поправляли гумор Іванишина, але що було робити: наказ був наказом.

Перебераючи чету, Іванишин оглянув кождого стрільця від голови до ніг. Чета представлялася, як то кажуть, досить можливо. Зміж усіх стрільців звернув четареву увагу парубок, може 24-літний, сильний як дубчак, в якого, як здавалося, одно око стояло в голові нижче, а друге вище, десь у самім чолі.

— Як зовешся?

— Юзько Буцік.

— Відки?

— Зі Львова.

— Де родився?

— На бруку!

— Батько?

— Я не мам ойца.

„Це отже є той славетний Буцік, якого старшини бояться", подумав собі Іванишин.

Щоби ліпше його оглянути і здати собі справу з його сили, четар закомандував „обернись!" і тоді побачив відразу Буцікові сильні широкі плечі.

З того боку Дніпра загрожували большевики. Чета Іванишина дістала наказ поправити окопи, полишені якимось мадярським відділом у досить лихім стані. День і ніч треба було працювати, бо кождої хвилі можна було сподіватися атаки „червоних". Хлопці працювали ревно — та не всі. Тоді, коли молодші рилися в землі як кертиці, не досипляючи і не доїдаючи, то старші відпочивали, курили, балакали, або й просто ухилялися від усякої праці, ховаючися дальше від фронту по людських хатах. Підстаршини були безрадні. Вони карали самі, рапортували четареві або й замовчували, бо здавали собі справу, що війна добігає до кінця.

— Де стрілець Дмитрюк? — питає четар.

— Та казав, що йде по воду.

— Щось не бачу стрільця Гордого, де він?

— Казав, що мусить полатати плащ, бо вже геть розлазиться.

— А Буцік?

— ?

— Якраз через Буціка всяка біда. Він ніколи не виходить на роботу, а через нього й инші, та стара война, за багато собі позволяють — зібралося на відвагу одному з молодших стрільців, що хотів витягнути з біди свойого старшину.

— Де Буцік?! — гримнув четар на десятника.

— Спить он там у тій хаті.

— Як то, пане четар, прошу слухняно, ми будемо робити, аж нам очі вилазять, а він буде вилежуватися? Ми вже также досить навоювалися, — говорив один із старої войни.

— Мовчати! — перебив йому четар і віддалився.

Оподалік окопів була маленька колиба. Четар Іванишин подався до тієї колиби і з туркотом отворив двері. На невеличкім тапчані лежав на цілу стать Юзько Буцік, і хропів на всю колибу.

— Буцік! — крикнув четар, — Буцік!

Але де там, хропіт ще посилився.

Хвилинку постояв Іванишин, а зідтак, немов рішився на важний крок, як не копне з усієї сили своїм чоботом в обуті ноги Буціка, випростувані на тапчані! Буцік зірвався і сів на край тапчана так, що його легко мож було струтити. Протер очі, глянув на четара і крикнув:

— Цо, пся крев!

„Що буде, те буде", подумав четар, „як уже зачалося, то треба й кінчити".

Замахнувся і тарахнув Буціка в лице цілою силою.

Буцік відразу гримнув на землю. Четар витяг револьвер і справив на стрільця. Цей лежав тільки малу хвилинку, відтак скочив на рівні ноги, обтріпався від пороху, поправив на собі шапку і засалютувавши, простягнув до четаря руку:

— Од дзісяй пан естесь муй колеґа!

*

Від цього дня Буцік став найсправнішим вояком і найліпшим товаришем. Для четаря Іванишина зробився найвірнішим другом і за нього готов був і у вогонь скочити. А коли четар одного разу запитав Буціка, чому він досі так всіх терроризував, як старшини так і стрільців, то він відповів: „Бо вони собі на це позволяли!"

На фронті Буцік рвався до найтяжчої і найнебезпечнішої роботи. Вивідати силу противника, зловити ворожу стежу, викурити заблизько висунений докучливий ворожий пост, до всього брався, немовби йшов на весілля.

Про своїх батьків якось не любив говорити. Про нього знали тільки, що мати його була Українка, а батько римокатолик. Виріс і виховався на львівськім бруку, та почувався Українцем, а українська свідомість була у нього дуже розвинена. Любив оповідати про Коцка і Січинського. Говорити по українськи не вмів і не навчився до смерти, хоч служив увесь час в українських частинах.

По розвалі Австрії спішився до Львова, довідавшися, що наші заняли місто. Однак по дорозі в Галичину пристав до стрільців, що облягали гетьмана Скоропадського в Київі.

Не побачив ні Києва, ні Львова: поляг при нападі на Голосіївський монастир, відки хотів „викурити" гетьманську залогу.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє, що річний мітінґ відбувся 19 листопада і на нім вибрано слідуючий уряд на 1930 рік: Теодор Карплюк, предс.; Мих. Стефанюк, заст.; Іван Миляновський, кас.; Василь Гаврищків, заст.; Гаврило Бутовський, секр. фін.; Василь Шавала, секр. рек.; Стефан Гаськo, Стефан Креденс і Онисим Станькевич, контр. комісія; Владик Бінов, Стефан Креденс і Николай Нинчай, надз. хорих; Сава Миляновський, дверник; Михаїл Олещук і Михаїл Чубка, хорунжі; Ів. Олещук, маршалок; Стефан Креденс, Іван Іськів, Мих. Стефанюк, Мих. Симчишин і Сава Миляновський, тростіси. Мітінґ на будуче будуть відбуватись в третунеділю по першім. На памятник по бл. п. С. Ядловським зібрано на мітінґу $5.30. Проситься родичів дітей, котрі є в У. Н. С., приносити вкладки за них до секретаря фінансового: Г. Бутовський, 12314 S. Lowe Ave. — Т. Карплюк, предс.; І. Миляновський, кас.; Г. Бутовський, секр. фін.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка на Дім Інвалідів.

Щоби вшанувати листопадові дні та спімнути борців, котрі віддали душу й тіло за волю й свободу України, в українській православній церкві в Ню Йорку відправлено панахиду в неділю, 10 листопада.

Свідома частина українських громадян прибула до церкви, щоби поклонитись могилі, в котрій символічно спочиває найкращий цвіт синів України. Навколо могили стояли Січові Стрільці, а також частина членів Січей Богдана Хмельницького і Чорноморської. О. Корсуновський у своїй проповіди зясував значіння листопадових подій для української державности. Рівнож пригадав, що листопадові дні лишили нам інвалідів, котрим ми мусимо тепер дати поміч. Особливо велике враження зробила на присутних молитва за Україну, підчас якої текли сльози, чуючи цю молитву.

По панахиді переведено збірку на інвалідів.

Жертву зложили: А. Куцик, І. Дробовольський по 5 дол.; І. Конич 2 дол.; по 1 дол.: доб. Чіп, В. Дроботій, о. Корсунсвський, Гула, Тарас, Симошин, Заплатинський, Примак, Березецький, Пшик, Бахусович, Кузан, Стефанів, Кушнір, Карейко, Новіцький, Чорній, Малинчук, Папроцький, Кравчук, Луцяк, Тисаровський, Кифар, Яцишин, Писко, Береза, Грицишин, Кубарик, Луців, Городецький, Данько, Дубас, Сокальчук, Першин. Січовики від Січи Богдана Хмельницького і Чорноморської зложили по одному долярови кождий.

Разом зібрано 84 доляри.

Українська православна громада доложила з каси 16 дол., а тому вислано на інвалідів 100 долярів.

Богато інших громадян і громадянок зложили по доляреви, котрих не було змоги записати, а тому проситься вибачити.

В. Дроботій.

СЕН КЛЕР, ПА.

З весілля на край.

Гром. Олекса Лаврів, дякоучитель з Мейзвил, Па., женив свого першого сина Омеляна. Підчас весільної забави гром. Адам Прус згадав палкими словами про славні Листопадові дні і про нещасних героїв калік, котрі остали без помочі.

Збіркою для інвалідів занялася Анна Старовецька.

Жертвували слідуючі особи: Григорій Захарук $2; по $1: Анастазія Кривошля, Іван Бабяк, Еміліян Лаврів, музиканти, Олекса Лаврів, Дмитро Лещак, Клим Кривошия, А. А. Старовецький, Адам Прус, Юрій Березинський; по 50 цнт.: Микола Максимчук, Микола Плещак, Андрій Драгущак, Іван Заходнік, Марія Заходнік, Марко Шеремеда, Текля Шеремеда, Мартин Федорович; по 25 цнт.: Михайло Кашицький, Іван Гулик, Марія Савчак, Василь Хорват, Йосиф Фатулик.

Разом зібрано $17.25.

Гроші вислано до Обеднання.

А. С.

КЛІВЛЕНД, О.

З забави для інвалідів.

Родина й приятелі зробили забаву громадянам Стефанови і Катерині Гирин і з тої нагоди зложили чесні гості $11.30, які відослано до Обєднання для інвалідів у краю. Жертвували по $1: Стефан Ванах, Катерина Гирин, Стефан Гирин, Дмитро Шмагала, Йосиф Хміль, Михайло Борецький, Йосиф Труш, Йосиф Шелеста, Іван Колода, Анна Стойко, Іван Гніт, а Музика Михайло 30 ц.

Дмитро Шмагала.

ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ.

Зриводу Листопадових Днів.

Громадянин Петро Чопик переслав до Обєднання $10 на допомогу визвольній боротьбі, щоби хоч в той спосіб вшанувати світлу память Листопадових Днів.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Січ на бойову акцію.

Демократична Січова Сотня рішила виасигнувати з своєї каси $50 і вислати їх через Обєднання на допомогу У. В. О.

На зборах рішено рівнож приступити в члени У. В. О. принявши статут Організації Державного Визволення України. Від тепер Демократична Січ в Гемтремк змінює свою назву й входить у склад У. В. О.

Данило Рубаха, секр.

Вейтер (до власника гостинниці): Пане бос, той гість від першого стола забрався, а не заплатив!

Господар: А що він їв?

Вейтер: Лише пару ковбасок.

Господар: То ще, будь що будь, порядний гість!